

PETŐFI®

200 év Petőfivel

Terv és ajánlások Petőfi Sándor
születésének 200. évfordulója
alkalmából tervezett tematikus
évadhoz

Kiemelt célok és keretek

A Petőfi-év-fontos célja, hogy az évforduló kapcsán tematizálja a költő és kora 19. századon túlnyúló – huszadik századi és jelenkori – értelmezéseit, valamint a nemzeti kultuszok alakításának, alakulásának fordulópontjait. Bár a programsorozat fókuszában Petőfi Sándor életideje (1823–1849) áll, de fontos, hogy kitekintsen a tovább élőkre, Petőfi generációjának felnőttkorára, vagyis a 19. század végéig terjedő időszakra. Az emlékév tematikájába tehát beletartozik az utóélet, a kultusz is – a Petőfi és 1848–49 évfordulóihoz kapcsolódó reflexiók, valamint a legszélesebben értett kortárs értelmezések. Az évforduló tehát időkorlát nélkül vizsgálja az emlékezet változásait az irodalmi, képzőművészeti, zenei, folklór alkotásokban, és az ezeket feldolgozó tudományos munkákban.

A kitűzött célok megvalósítása érdekében elengedhetetlen a közgyűjtemények, a művészeti és tudományegyetemek, az akadémiák, a művészeti és tudományos szervezetek és internetes portálok összehangolt, közös munkája.

Célok

1. Cél, hogy a hazai és a Kárpát-medencei magyar vonatkozású **közgyűjteményekben őrzött, eddig feltáratlan, vagy kevésbé ismert forrásokat** a szakemberek felszínre hozzák.

2. Cél, hogy a hagyományos tudományos közlésen túl **új, a széles körű hozzáférést könnyítő megoldásokat dolgozzanak ki a pályázók,** beleértve az elektronikus publikációkat, az analóg és virtuális kiállításokat, programsorozatokat. Cél, hogy az **eddig digitalizálatlan vagy publikált források kiadása,** hozzáféréseinek biztosítása a lehető legszélesebb körben történjék meg, kiterjedjen Petőfi és korának eddig kevés vagy egyáltalán nem ismert költőire, íróira, és a korszak publicisztikájára.

3. Cél, hogy **különböző korosztályi sajátosságokhoz igazodó megjelenítési formák jöjjenek létre,** beleértve a kortárs értelmezéseket, és mindezt a közösségek lehetséges legszélesebb körű bevonásával tegyék.

4. Cél, hogy a program **megszólítsa a nemzetközi szakmai közösségeket és a nagyközönséget.** Petőfi kultuszának hagyományosan aktív, Európán kívüli területeit – például a Távol-Keletet is – bevonzza, elsősorban a külügyi hálózaton keresztül. Ehhez célszerű központi kormányzati forrásokat is bevonni.

Elméleti bevezető

*„csak az képes hatalmasan hatni, ki saját korának embere,
mig ellenben ki korát megelőzi, csak halála után él,
ki pedig korától elmaradt, élve is halott.” (Kossuth Lajos)*

*„Ha valamikor, sok-sokezer év múlva fölébresztenének síromból
s hirtelen arra kérnének, hogy nevezek meg egy költőt,
ezt mondanám: Petőfi.”
(Kosztolányi Dezső, 1934)*

*S szólj erősen, lantom, hogyha
Már utolsó e dalod;
Hirtelen ne haljon ő meg!
Zengjék vissza az időnek
Bércei, a századok*

Petőfi Sándor: Az év végén, 1848.december

Amikor napjainkban azt a csoportos közös döntést hozzuk, hogy tudományos, ismeretterjesztő és művészeti rendezvények sorozatával a kétszáz esztendeje született Petőfi Sándorra és a 19. század első felére emlékezünk, szóval és tettel hozzájárulunk egy történelmileg kialakuló közösség – a magyar nemzet – kulturális emlékezetének fenntartásához és gazdagításához.

Miért tesszük ezt? Azért, mert úgy véljük, közünk van hozzá. Önmagunkról való gondolkodásunk része, hogy ugyanahhoz a tágabb csoporthoz tartozónak valljuk magunkat, amelynek egykor Petőfi Sándor is tagja, sőt a modern magyar nemzeteszmé egyik megteremtője volt. Minden kultúra a nyelv, a létfenntartás és az együttműködés ezerféle, közösen átélt tapasztalata, továbbá ezek – nemzedékek során keresztül zajló – átadása során hoz létre összefűző és elkötelező kapcsolatokat a csoporttagok között a társadalmi érintkezés és a múlt idő dimenziójában. A mindenkori hagyomány mindenkori értelmezése/újraértelmezése révén szellemi otthonosságot és bizalmat teremt, eligazítást nyújt. Az így születő önazonosság-érzés (*identitás*) nélkülözhetetlen eleme, hogy a tegnapot is hozzákapcsolja a mához, mégpedig olyanformán, hogy meghatározó élményeket és emlékeket formál és őriz meg, a tovahaladó jelen horizontján egy másik idő képeit és történeteit is magába zárja, így kelt reményeket és alapít emlékeket. A kultúrának ez az aspektusa a mitikus és a történeti elbeszélések alapja.

A modern magyar nemzet alapító mítosza és erre is reflektáló történeti elbeszélése fókuszában a reformkor és 1848/49 története áll. E korszak egyik legragyogóbb alkotó tehetsége, életműve és személyes sorsa összefonódása révén hamar szimbolikus jelentőségűvé emelkedő, több mint másfél évszázada kultusszal övezett főszereplője: Petőfi Sándor.

A kor, amelyben élt, a magyar történelem rendkívül fontos és sikeres évszázada. Szent István király annak idején, a 11. században a letelepülő nomád törzsek laza szövetségéből megszervezte a középkori feudális királyságot, és így a közös „mi”-tudattal rendelkező „magyar népet” – a mai magyarok előd-közösségét – megőrizte a környező népek és országok etnikumaiban való felolvadástól. Nyolcszáz évvel később, a 19. században a reformkor nagy nemzedéke a bomló feudális-rendi viszonyok helyén létrehozta a piacgazdaságot, a modern, parlamentáris államrendezkedést és a civil társadalmat. Ezen a három pilléren nyugszik ma is társadalmi, gazdasági és állami életünk.

Petőfi Sándorra és korára azért kell együtt emlékeznünk, mert a legragyogóbb emberi tehetség is csak akkor tud kibontakozni, ha környezetében adottak ehhez a társadalmi, gazdasági, kulturális feltételek. A modern szociológia visszaigazolja az idősebb kortárs, Kossuth Lajos pontos fogalmazását: *„csak az képes hatalmasan hatni, ki saját korának embere, míg ellenben ki korát megelőzi, csak halála után él, ki pedig korától elmaradt, élve is halott.”*

Petőfi saját korának embere volt. A mezővárosok bontakozó piaci viszonyai között már vállalkozni kezdő paraszt-polgári család gondosan tanított, de a tönkremenés folytán a nélkülözést is megtapasztaló fiaként lépett a világba, aki a szlovák környezetből kiválva a magyar öntudatosodás útját választotta, és végül azért volt képes értelmiségi egzisztenciát teremteni magának, mert a nyilvánosság gyarapodása és intézményesülése révén az 1840-es évekre már megteremtődött az a fizetőképes kereslet, amely a szerkesztő és irodalmi alkotó megélhetését biztosítani tudta. „Saját korának embere” volt abban a folyamatban is, ahogyan költői génuszát kibontakoztatta: egyfelől programszerűen vállalta a népiességnek minden egyes elemét és összességét, másfelől azonban egy pillanatra sem volt hajlandó lemondani a „romantikus én” szubjektivizmusáról és kétségbevonhatatlan elsődlegességéről.

Az igazi lángész persze nemcsak belesimul „saját” korába, de ki is tör belőle – és éppen ezzel képes hatni újabb korok újabb közönségére. Miután sikeresen megtelepedett Pesten, jóformán évente új poétikai arculattal jelentkezett. Népies dalköltőként „futott be”, majd két olyan, teljesen különböző epikus művel keltett föltűnést, mint *A helység kalapácsa* és a *János vitéz*. Aztán fél év múlva egy halott leányhoz fűződő szerelmi elégiákat adott ki, a *Cipruslombokat*, amelyeknek semmi közük a tréfás bordalköltő legény irodalmi figurájához. Majd megírta a vadromantikusként tekinthető *Felhők* ciklust, utána pedig azokat a gyönyörű tájleíró költeményeit, amelyeknek megint csak merőben más a hangulata és a képi világa. Ezután pedig egyszer csak előbukkan a forradalmi vezér és irányköltő, jöllehet – életművének kutatói figyelmeztetnek rá – 1847 előtt egyértelműen politikainak nevezhető költeményt szinte nem is írt.

Amikor most, 200 esztendővel a költő születése után olyan programokon gondolkodunk, amelyek révén személyiségének és korának a tudományos kutatás által hitelesen föltárt kölcsönhatásait szeretnénk bemutatni a mai nemzedéknek, szem előtt kell tartanunk Margócsy István figyelmeztetését: *„Nem lehet Petőfiről lehámozni a halála óta eltelt százhatvan [ma már 172] évet, a hozzá kapcsolódó rengeteg legendát, mítoszt és*

értelmezést, legfeljebb a maguk helyén újraértelmezni őket. És ez ráadásul kettős feladat, hiszen Petőfi történeti szerepe is rendkívül fontos – jöllehet nem függ szorosan össze az irodalmi szerepével. A hagyomány általában mégis a politikán keresztül értelmezi Petőfi irodalmi műveit. Abból indul ki, hogy a hazáért, a népért vagy a forradalomért – ahogy tetszik – áldozta életét, és ezért az irodalomértelmezések nagy többsége úgy tekinti, mintha teljes életművét a nép, a nemzet, a független haza vagy a társadalmi forradalom szolgálatába állította volna. Ám mindez nagyon is kérdéses.”

Van ugyanakkor néhány alapmotívum, amelyeket manapság a történészek egyöntetűen a Petőfi korában zajló társadalmi-politikai átalakulási folyamat legfontosabb összetevőinek tekintenek. Az 1840-es években újabb lendületet vett hazánkban is a polgári átalakulásnak nevezett komplex folyamat, melynek során a társadalom, a gazdaság, az államélet vagy a kultúra világában az – átfogóan, kissé pontatlanul – feudálisnak nevezett rendi világot lassan, de biztosan fölváltotta a polgárinak nevezett új. A kor politikai küzdelmeiben a bécsi udvarral és „fontolva haladó” kiszolgálóival szemben az a reformprogram készült el, amely a magyarságnak nevezett történelmi közösséget olyan modern nemzetté kívánta átformálni, mint amilyenek Európa Nyugatán álltak a civilizációs haladás, a „csinosodás” élvonalában. E nemzetszervező igyekezetnek a polgári átalakulást és a közösségi önrendelkezést egymással a legszorosabb kölcsönhatásban összefoglaló jelszavait egy másik romantikus költőóriás, a reformpolitikusnak is kiemelkedő Kölcsey Ferenc fogalmazta meg a legpontosabban: „Jelszavaink valának: haza és haladás.”

A fogalompár első tagja, a „haza” a magyar állami-politikai önrendelkezés akkor már nyolcszáz éves hagyományára utalt, de azzal az átértelmezéssel, hogy ennek joga immár nemcsak a nemesek kiváltságos csoportját, hanem a nyelvi-kulturális-politikai közösség minden egyenjogú tagját, vagyis a modern nemzet egészét is illeti. A „haladás” alatt pedig a természetjogi-emberi jogi gondolkodás érvényesülését kell érteni, vagyis a felvilágosodásnak (erős keresztény és humanista alapokra támaszkodó) azon gondolatát, hogy minden ember egyenlő jogokkal születik, továbbá hogy ezeket – az élethez való jogot, valamint a magunkról való rendelkezés (szabadság – mindent szabad, ami mások ugyanilyen jogát nem sérti) és a folyamatos élet feltételeivel való rendelkezés (tulajdon) emberi jogait – a közösség napi együttélése számára az ún. polgári jogok konkretizálják. E kettős szempontrendszerből következett, hogy a jobbágyfelszabadítás vált a kor igazi kulcskérdésévé, mivel ennek révén indulhatott el egy olyan új magyar társadalom kialakulása, amelyet már nem oszt meg végzetesen a kiváltságosok és kiváltságtalanok szembenállása. Fokozatosan egyenjogú, szabad tulajdonosok nemzeti öntudattal rendelkező egyesülésévé alakulhat át, és mint ilyen gyakorolja önrendelkezését a Habsburg Birodalom Magyar Királyságának alkotmányos intézményrendszerében.

E programot a reformerők egy nagyszabású tömegrendezvényen, az Ellenzéki Párt 1847. márciusi értekezletén – alig kurta esztendővel a közelgő forradalmi vihar előtt! – is bemutatták (és elhatározták, hogy Ellenzéki Nyilatkozatban fogják közreadni), majd a rendezvény csúcspontján Petőfit is fölkérték szereplésre. A költő nevezetes többlettel egészítette ki a szabadelvű reformerek munkálatát: *A nép nevében* Dózsa híret

dübörögtető, plebejus, parasztlázító, forradalmi indulattól izzó sorait szavalta el a – zömében nemesi összetételű – közönségnek.

Amikor a bicentenáriumi évben legjobb történészi, irodalomtörténészi és muzeológusi tudásunk alapján igyekszünk megszervezni és megalkotni olyan alkalmakat, eseményeket, kiállításokat, megírni tanulmányokat, könyveket, összeállítani adatbázisokat stb., amelyeken a Petőfihez és korához köthető múltat szeretnénk fölidézni, talán érdemes arra a mozzanatra figyelni, amit a neves kultúrantropológus, Jan Assmann a kulturális emlékezet rituális mozzanatai kapcsán az „értelmező közösség” kialakulásáról ír. *„A megjelenítő emlékezés a hagyomány értelmezése révén megy végbe. Minden rítus ismétlés és megjelenítés kettősségét mutatja. Minél szigorúbban követ egy rögzített rendet, annál inkább felülkerekedik az ismétlés aspektusa. Minél nagyobb szabadságot ad az egyes alkalmak tekintetében, annál inkább előtérbe kerül a megjelenítés aspektusa. Ez a két pólus vázolja fel azt a dinamikus mozgásteret, amelyben az írás a kultúrák konnektív struktúrája szempontjából jelentőséget nyer. A hagyományok írásba foglalásával összefüggésben a hangsúly átkerül az ismétlésről a megjelenítésre, a »rituális koherenciáról« a »textuális koherenciára«. Ezúton új konnektív struktúra születik. Kötőereje nem az utánpótlás és a megőrzés, hanem az értelmezés és az emlékezés. A liturgia helyébe a hermeneutika lép.»*

Ha ezt a figyelmeztetést megszívleljük, akkor nyílik meg annak esélye, hogy a Petőfi-bicentenáriumi szakmai eseményei – minden modern külsőségük mellett is – ne a kultusz majdhogynem rutinszerű, „örök visszatérés”-hangulatú, ismétléses szertartásaivá merevedjenek. Ehelyett olyan alkalmakká válhatnak, ahol az értelmező közösség – egy lobogó zseninek és egy dinamikusán változó történelmi korszaknak, a hazai polgárosodás „tavaszának” értő „megjelenítése” révén – újragondolhatja napjaink majd minden velünk élő, sorsunkat nehezítő dilemmáját.

Tematikák és fő irányok a megvalósításhoz

Kiállítások

- *Tematikus kiállítások*
- *Vándorkiállítások*
- a külföldi magyar intézetek, Magyar Házak részére, poszter- és eredeti műtárgyakat is bemutató tárlatok, a Külügyminisztérium és a Nemzetpolitikai Államtitkárság terveit összehangolva
- *Virtuális és vándorkiállítások*
- *Emlékházak kiállításainak megújítása*
- A Magyar Irodalmi Emlékházak Egyesülete felmérte a Petőfi-emlékhelyek állapotát, kiállításait – infrastrukturális fejlesztések és új tárlatok létrehozása, néhány, a 19. század fontos szerzőjéhez kötődő emlékház megújítása (Madách-évforduló 2023-

ban, Berzsenyi, Mikszáth) Javaslatként hangzott el Székelykeresztúr, Gyárfás-kúria emlékhelyé alakítása, Fehéregyháza-Segesvár mint nemzeti emlékhely kiemelt kezelése, Mezőberényre fókuszáló projekt, Dunavecse, Sárszentlőrinc, Dömsöd, Borjád kiállításainak megújítása, stb.

- *Petőfi-busz*
- Speciális időszaki kiállítás, hazai és határon túli helyszíneken, a Petőfi emlékhelyeken és a kiemelt eseményeken feltétlenül legyen ott.

Események

- Közösségépítés és közösségi identitást alakító események, programok, programsorozatok
- Nemzetközi kapcsolatok felvételével külföldi megjelenés rendezvények, kiállítások stb. formájában
- Emlékezetpolitikai események – Petőfi-szobor, emlékmű-, emlékhelyek kialakítása Magyarországon és a világban
- Petőfi emléktáblák fel- és visszaállításának támogatása
- Tudományos tanácskozások – hazai, nemzetközi, az MTA intézetei, az MMA és az egyetemek tanszékeinek bevonásával
- Ismeretterjesztő és közművelődési programok, programsorozatok

További témák – kutatás, publikációk, egyéb bemutatási formák keretében

- A mindennapi élet változásai a hosszú tizenkilencedik században falun és városon
- A nemzet költője: Petőfi Sándor szerepe és hatása a 19. század negyvenes éveiben, majd a forradalom és szabadságharc alatt
- A Petőfi-kultusz és változásai a 19. század második felében
- A 20. század Petőfije
- A kultusz tárgyiasulása – emlékezetkultúra, köztéri szobrok, emlékhelyek, emléktáblák
- A Petőfi kultusz története, fordulópontja, a fiktív utóélet története, hőskultusz, családtörténet, utódtörténet, az évfordulók hatása a kultuszra
- Petőfi a néphagyományban
- Kortárs Petőfi értelmezések – zene, irodalom, művészetek, film, színház
- Petőfi és szerepe a Kárpát-medencében, a diaszpórában és a világon – fordítások, emlékhelyek
- Pillanatképek – Mindennapi élet Petőfi korában
- Mobilitás, utazás a reformkori Magyarországon
- Mindennapi tapasztalattörténet
- A politikai részvétel Petőfi korában, a fiatalok és a közéletiség

Műfajok, bemutatási módok

- Forráskiadványok, tanulmánykötetek, gyűjteményi katalógusok
- Kiállítások
- Célzott tematikájú konferenciák
- Idegen nyelvű kiadványok
- Új fordítások támogatása (PIÜ)
- Kortárs Petőfi értelmezések létrejöttének inspirálása felnőtt és ifjúsági, gyermek korcsoportok körében. Petőfi színművek színpadra állítása, az életével kapcsolatos színdarabok bemutatása színházi fesztiválok keretében, amatőr szintársulatok támogatása.
- Történelmi játék Petőfivel. A játék lényege, hogy valós, mindennapi térben hirtelen megelevenedik Petőfi életének egy-egy mozzanata. Pl. debreceni Csokonai Nemzeti Színház: előadás közben az egyik színésznő elénekli azt a Petőfi verset /„A virágnak megtiltani nem lehet...”, (amit Prielle Kornélia énekelt el 1846-ban megtudva, hogy a színházban tartózkodik a költő, aki rögtön meg is kérte a színésznő kezét), mire a nézőtérén megjelenik Petőfi és megkéri a kezét. A hely hiteles, a történet hiteles, a játék pedig beleszó a nézők agyába egy eddig talán ismeretlen történetet a költőről. Mindez hozzásegíthet ahhoz, a Petőfiről élő, még mindig egy profilú kép árnyalódjon, valamint alakja ne csak tananyag vagy múzeumi „tárgy” legyen.
- Petőfi Sándorhoz kapcsolódó Kárpát-medencei emlékhelyek közösségi együttműködését segítő célzott programok,
- Az Úti levelek helyszínei Petőfi korában és most: tematikus útvonalak az emlékhelyek felkereséséhez (mai Magyarország, Erdély, Felvidék) diák csoportok utaztatásával, egyéni és családi utak inspirálásával (külön kerettel) Milyen volt Petőfi korában?
- Petőfi Magyarországa: milyenek voltak a vidéki városok, amikor Petőfi közülük sokat bebarangolt? Mivel rövid időmetszetről van szó, a pillanatkép kutatók és helytörténészek segítségével elkészíthető. Egyrészt egy tudományos kutatásról van, másrészt olyan közös projektről, mely valóságosan és értelmes módon kötné össze e helyeket.
- Petőfi versei 2021-ben – Kárpát- medencei és a diaszpórában élőket bevonó versmondó verseny több generáció számára
- Helyi rendezvénysorozatok, a helyi civil csoportok és önkéntes segítők bevonásával és részvételével
- Képzőművészeti kiállítások, tematikus kiállítások pályáztatása.
- Gyűjteményekben lappangó, a korszakra és Petőfire, illetve nemzetközi megjelenésekre vonatkozó alkotások feltárása, a korszak képzőművészetének tematikus keretekbe foglalt újra értelmezése, Petőfi és szellemiségének kortárs képzőművészeti reflexiói.
- Közösségi munkák, művészeti workshopok.
- Szinte valamennyi, az irodalmi, történelmi, kultúrtörténeti témakatalógusban felsorolt pontokhoz rendelhető képzőművészeti felhívás is, a mai kortárs

képzőművészeti pozíciók hasonló alapon működnek, ennél fogva tud újat létrehozni a történelemre, irodalomra, zenére vonatkozóan,

- Összművészeti programok: Képzőművészeti, multimédia projekt, melyekben Petőfi szövegei az ihletforrások.
- Kortárs nemzetközi képzőművészeti roadshow
- Összművészeti programok: Képzőművészeti projekt, melyben Nietzsche zenéi és Petőfi szövegei az ihletforrások.
- Slam poetry művek, bemutatók
- További múzeumpedagógiai megközelítések, például a kamasz korosztály megszólítása: illusztrációkon és a Petőfi-szótár felhasználásával versíráson keresztül, a Petőfi-képregény megrendelése Friss művekre kiírt pályázatok mellett felvetődhet a Petőfivel, vagy tágabb értelemben a korszakkal kapcsolatban korábban készült, újságokban folytatásokban megjelent klasszikus magyar képregények (Zórád Ernő, Korcsmáros Pál, Dargay Attila) gyűjteményes kiadása is.
- A MOME Animációs Tanszékének bevonásával egyéb kortárs műfajok alkalmazása
- A Petőfire vonatkozó szakirodalom digitalizált kiadása, az Akadémiai Kiadó korábban digitalizált kiadványainak ingyenesen hozzáférhetővé tétele (legalább a bicentenáriumi ideje alatt)
- Petőfi Sándor költeményei kritikai kiadása (Kerényi Ferenc összeáll.) 6., befejező kötetének megjelentetése

Az életidőre vonatkozó kortárs források digitalizálása, kiadása

- Petőfi kéziratának digitalizálása és közzététele (OSZK, PIM, MTA Könyvtár, MNL OL, Hadtörténelmi Levéltár stb.)
- A Petőfi-életút kronológiájának összeállítása
- 1848. március 15. egykorú dokumentációjának megjelentetése (Levelek, jelentések, naplók, sajtótudósítások)
- A Petőfi halálára vonatkozó források kiadása
- Az 1848-49-es sajtóban megjelent költemények összegyűjtése
- Szendrey Júlia műveinek és levelezésének megjelentetése
- Petőfi István műveinek és levelezésének megjelentetése
- Petőfi-emlékhelyek teljes katalógusa (ide értve a szobrokat és emléktáblákat)
- Az 1996-ban megjelent „Petőfi emlékhelyek a Kárpát-medencében” c. kötet bővített kiadása
- tudománytörténeti kutatások (technikátörténet, Barabás Miklós-monográfia, városképek-veduták, almanachok illusztrációi, útleírások illusztrációi, amatőr rajzfüzetek)
- korszak képzőművészeti irányzatainak – zsáner, tájkép, orientalizáló stílus – bemutatása
- Petrichevich Horváth János karikatúrafüzetének megjelentetése (Kolozsvár, Levéltár)

- Csataképek (pl. Than Mór sorozatának megjelentetése)
- divatképek, mintarajzkönyvek publikálása
- Sajtóillusztrációk megjelentetése
- Magyar karikatúra-lapok anyagainak, ritkaságainak közzététele (Szeremley Miklós)

Kapcsolódó tudományos és népszerűsítő programok

- Petőfi emlékhelyekhez kapcsolódó programok, pl. Mezőberény Orlai Petrics Soma kiállítás, Szalkszentmárton: a családi viszonyok, gasztronómia a 19. században, szülők-gyerekek kapcsolata, népi játékok készítése eredeti otthon található anyagokból („*Iovagolok fűzfasípot fűjva*”) főzőverseny korabeli alapanyagokból, Petőfi kedvenc ételei akár országos főzőverseny keretében is. A rendezvény jellege: konferencia, gasztronómia, kreatív játékkészítés stb.
- Kortárs képzőművészeti pályázat, a beérkezett, zsűrizett munkákból kiállítás Petőfi születésnapján a Petőfi-szilveszteren nyílik Kiskőrösön. (A város javaslata)
  - Nemzetközi műfordítói konferencia Petőfi szülővárosában szoboravatás/okkal. Kiskőrös javaslata
- Petőfi színműveinek új feldolgozása
- *A helység kalapácsára* és a *János vitézre* képregény pályázat kiírása (Esetleg emellett a Jankovics Marcell-féle rajzfilm képeskönyv-kiadása)
- Petőfire vonatkozó források közreadása múzeumi, könyvtári, levéltári honlapokon
- Új, Petőfi életéhez kapcsolódó helyszíneken emlékhelyek kialakításának támogatása (pl. Debrecen)
- Hátrányos helyzetű és speciális igényű egyének és csoportok számára speciális hozzáférési lehetőségek kialakítása, támogatása
- Határon túli egyéni és csoportos látogatók, közösségek számára a Petőfi helyszínek látogatását elősegítő programcsomagok létrehozása, támogatása
- A Petőfi életútjához kapcsolódó települések együttműködésének erősítése – szomszédoló programokkal
- Petőfi születésének és az 1848-as forradalom és szabadságharc évfordulóinak megünneplésével kapcsolatos források megjelentetése, elemző értékelése
- A márciusi ifjak nemzedéke. Szerk. Körmöczy Katalin, Magyar Nemzeti Múzeum, 2000. című reprezentatív album újrakiadása, frissítése – újra nyomása és/vagy digitalizált változat megjelentetése, a márciusi ifjakra vonatkozó képanyaggal, relikviák képével, tanulmányokkal. (Tudományos és népszerűsítő egyszerre)
- Pályázat hirdetése fiatal kutatók számára egy-egy meghatározott ívszámú tanulmány írására egy-egy márciusi ifjúról (Vasvári Pál, Irinyi József, Irányi Dániel, Jókai Mór, Kléh István, Garay János, Nyáry Albert, Pálffy Albert, Sükei Károly, Vas Gereben, Bulyovszky Gyula, Lauka Gusztáv, Degré Alajos, Egressy Gábor, Vajda János, Oroszhegyi Józsa, Birányi Ákos, Hamary Dániel, Vidacs János Határidő: 2021 ....., a tanulmányokat szakmai grémium minősíti, s az arra érdemeseket egy

kötetben megjelenteti. Köznevelési hasznosítás tervével együtt. Lokális hasznosítás, középiskolás pályázat lehetősége.

- Petőfi alakja az egyéni emlékezetben (19. századi memoáriródalom) és az intézményesülő kollektív emlékezetben – szimpózium
- Petőfi alakja a magyar szépirodalomban – hangoskönyv
- Kortárs művészek által illusztrált Petőfi kötet
- „István öcsémhez” – A testvérkapcsolat ábrázolása a magyar irodalomban
- Petőfi-parafrázisok írására hirdetett pályázat hivatásos és amatőr költők számára. Az átírat célja egy már létező mű – esetünkben Petőfi verseinek – népszerűsítése. A parafrázisokat általában humor, nyelvi játék és a modern szóhasználat jellemzi. Mivel csak akkor működik, ha ismerjük az eredeti műveket, ezért az olvasó „kénytelen” elolvasni ezt is. Néhány már létező Petőfi parafrázis: Lackfi János: Apám kakasa, Vörös István: A füstbe ment nyelv.
- Tematikus játszóterek kialakítása olyan Petőfi versek szereplőivel, akik már a kisgyerekek, kisiskolások számára is ismertek lehetnek. (A fővárosban számtalan ilyen tematikus játszótér van már: Vuk, Szaffi, Rumini, Pom-Pon, Nagy Ho-ho-horgász stb.)

Múzeumpedagógia

A múzeumpedagógiai programok négy alapcél mentén körvonalazódhatnak (melyek a kiírásokban is tükröződhetnek):

- közösségteremtés, közösségépítés
- társadalmi felelősségvállalás
- a bármilyen produktumok (kiadványok, kutatások, tárlatok, stb.) kooperatív létrehozása, mely biztosítja, hogy az adott kulturális termék tervezetten eljuthasson egy jól körül határolt, de lehetőleg minél tágabb célcsoporthoz

Petőfi_official - *avagy Petőfi, irodalom és múzeum nagyon másképp*

Közoktatásból érkező 5. – 12. osztályos, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek számára, ingyenes „osztálykirándulás” szervezése nem csak budapesti középponttal. (A diákok 1-2-3 napos programcsomagokra pályázhatnak, mely minden esetben minimum 2 kulturális közintézmény vonatkozó programján való részvételt is jelent.)

Láthatatlan gyerekek - *úti művészet*

Hosszú ideje hátrányos helyzetű gyerekekkel foglalkozó civil szervezetekkel közösen szervezett program, amelynek során x számú diák részt vehetne Petőfi Úti leveleinek néhány fontosabb állomásán: a cél, hogy világot lássanak, s hogy fölismerjék, a sajátjukon túl vannak még világok, s ezáltal vágy keletkezzen bennünk, hogy kilépjenek a sajátjukból. Útközben nemcsak Petőfivel ismerkednének meg, s nemcsak a városokkal, hanem megtanulhatnak levelet írni, vagyis kifejezni önmagukat. A program nem érne véget az

úttal. A résztvevő szervezetek további támogatást kaphatnának a folytatáshoz. olyan reflexiós formát válasszunk, aminek már vannak „előtapasztalatai” – ilyen lehet a zene és a képzőművészet. Vagyis úti rajzokat és zenéket készíthetnének, amik utána egy vagy több múzeumi térben meg is jelenhetnek kiállításon

Múzeumpedagógiai fejlesztések

Olyan múzeumpedagógiai projektek támogatása, melyek közintézményközi kooperációban valósulnak meg vagy / és online és offline formában is elérhetőek. Illetve kiemelt figyelmet kaphatnának azok a múzeumpedagógiai fejlesztések, melyek a fogyatékkal élő személyek számára teszik hozzáférhetővé a múzeumi tartalmakat (KÉK szövegek, autizmus barát tárlatok, foglalkozások, fizikai akadálymentesítés, tapintható kiállítás, stb.)

Petőfi és mi - fenntartható közösségi programsorozatok, események

Elsődlegesen olyan programok támogatása, amik közép- és hosszútávú fenntarthatósággal kecsegtetnek, a helyi közösségek bevonásával tervezik és valósítják meg őket.

YOLO - avagy a nagyon kortárs Petőfi

Elsődlegesen social media tartalmak létrehozására kiírt pályázatok a 12 – 16 éves korosztálynak.

Divattervezés – Petőfi kollekciónak magyar brandek bevonásával (Tisza, Dorko, Buda fucking Pest)

Képregény – Petőfi élete vagy egyes művei – pl. A helység kalapácsa
Animáció

Mi újság? - Kutatók és pedagógusok a mindennapokat is megváltoztató tudományért

A fiatal kutatók, művészek számára kiírt pályázatokban alapfeltételként szerepelhetne (legalábbis néhányban), hogy oktatási intézmény (lehet felsőfokú is) együtt jelentkezhet és munkájának pedagógiai „felhasználhatóságának” kidolgozása része a munkafolyamatnak.

„Nagy szavalás”

legalább 100-150 fő egy színművész vezetésével) több Petőfi vonatkozású helyszínen: Nemzeti Múzeum lépcsője, Egyetem tér, Kiskőrös, Debrecen, Mezőberény, Kiskunfélegyháza, Sárszentlőrinc, stb., több korosztály megszólításával.

Élő történelem

Petőfi és kora – Kisfilmek, animációs filmek köznevelési célú hasznosításához és a széleskörű ismeretterjesztéshez kapcsolódóan.

Hétköznapi múzeum / irodalom

Olyan közösségi, performatív megmozdulások, melyek a múzeum falain kívül „emberi közelségbe” hozza Petőfi életének egy-egy eseményét.

Kortárs művészeti programok

- Népszerűsítő albumok, képregény, animációs film, zenei produkciók
- Pályázatok – irodalmi, slam poetry, képzőművészeti, fotó, médiaművészet, film, fordítás
- Ösztöndíj – pályakezdő színészeknek, pályakezdő költőknek, festőknek.

Készült 2021 májusában, aktualizálva 2022 januárban.

Készítette az Országos Közgyűjtemények Szövetsége által felkért szakértői testület. A testület tagjai: Bereczki Ibolya, Czékmány Anna, E. Csorba Csilla, Csorba László, Fabényi Julia, Fónagy Zoltán, Hermann Róbert, Kalla Zsuzsa, Kispálné Lucza Ilona, Lakner Lajos, Németh György, Török Petra, Varga Benedek.

Az ajánlások között vannak és várhatóan lesznek olyanok, amelyek más, a szakértői bizottság közgyűjteményi hatókörén túlmutató programokra is kínálnak javaslatokat.